

Píše Jiří Flaišman

(E*forum, 03. 07. 2013)

V textu věnovaném kolektivní publikaci Mnichov ve vzpomínkách pamětníků (Masarykův ústav a Archiv AV ČR 2012) jsme upozornili ([zde](#)) mimo jiné na vzpomínkový materiál **Vlastimila Klímy**, jemuž se ve své stati věnoval Josef Tomeš (s. 21–38). Tomešova studie zachycuje Klímovo angažmá v měsících před zářijovou krizí, která vyústila v přijetí mnichovského diktátu. Text těchto pozoruhodných pamětí byl nedávno vydán v úplnosti samostatně pod názvem **1938: Měli jsme kapitulovat?** (Masarykův ústav a Archiv AV ČR a Nakladatelství Lidové noviny 2013). Na přípravě edice spolupracoval Josef Tomeš s historikem Robertem Kvačkem a s o generaci mladším kolegou Richardem Vaškem. Editori, kteří se rozhodli představit širší čtenářské obci tuto pozapomenutou osobnost, se museli vypořádat s nesnadnými edičními problémy zveřejňovaného materiálu.

Roku 1938 byl Vlastimil Klíma (1898–1987) poslancem Národního shromáždění za Národní sjednocení, působil mj. ve Výboru na obranu republiky a vydával revue Národní myšlenka. Patřil k významným odpůrcům politiky appeasementu a na otázku kapitulace před Hitlerem, která je nyní položena do titulu jeho knihy, odpovídal jasně: Ne! Za války byl činný v domácím odboji, v padesátých letech seděl devět let v komunistických žalářích, po amnestii v roce 1960 se intenzivně věnoval dokumentační práci a sepisoval své paměti. Právě díky Klímově systematické práci mají nynější badatelé některé velmi cenné informace. Dozvídáme se například o jeho návštěvě Francie v létě roku 1938, kde Klíma navázal kontakt s mnoha osobnostmi tehdejšího politického a společenského života. Na základě těchto setkání po svém návratu domů podal pak obšírnou zprávu o mínění a náladě francouzského obyvatelstva přímo prezidentu Benešovi. Na tom, jak promýšlí svůj vztah k Edvardu Benešovi, jak se vymezuje vůči jeho politickým řešením v osudových okamžicích země, se nejlépe ukazuje Klímova dosti vzácná schopnost reflektovat sama sebe v dějinách, zachytit nejen dobovou atmosféru, ale též kriticky pře/hodnotit své dřívější postoje.

Vlastimil Klíma začal své paměti sepisovat již koncem čtyřicátých let, na psaní navázal ještě ve vězení na sklonku let padesátých (tyto rukopisy se zachovaly) a pokračoval pak v šedesátých letech, kdy nejenže malou část vzpomínek zveřejnil časopisecky, ale též připravoval – za četných konzultací s pamětníky a s ověřováním v odborné literatuře – celek mnichovských vzpomínek ke knižnímu vydání. Edice, která se čtenářům teď dostává do ruky, vychází ze strojopisu datovaného rokem 1972, který sice představuje konečnou podobu díla, avšak vzhledem k tomu, „že sám autor nepovažoval text za petrifikovaný a připouštěl jeho spíše pracovní charakter, upravili jej editori v souladu se svou profesionalitou: s naprostým respektem k jeho obsahu

a k jedinečnosti informací, ale bez velikého množství zcela formálních emendací, které by jej výrazně zatěžovaly a poukazovaly by pouze k okolnostem jeho vzniku, nikoli k jeho smyslu“ (s. 308). Se zřetelem k povaze materiálu tak editoři přistoupili k radikálně intencionalistickému edičnímu přístupu, dotvořili tedy i za pomoci stylistických úprav či vypouštění z jejich pohledu nadbytečných pasáží text Klímových vzpomínek. Neverifikovatelnost svých zásadních edičních zásahů (jejichž registrace by si vyžádala hodně místa) ovšem částečně vyvažují detailními komentáři, vysvětlivkami a v neposlední řadě fundovanými doprovodnými texty. Podotkněme jen na okraj, že z perspektivy běžné bohemistické ediční praxe je zvolený ediční přístup již značně „za čarou“, a to i v případě daného žánru i (pravděpodobně) charakteru prezentovaného materiálu. Můžeme-li to takto paušalizovat, bohemistův postup by byl s největší pravděpodobností méně invazivní, byly by v jeho edici zachovány i některé „zjevné nedostatky“ textu. Avšak právě řečené je jen na rovině spekulace – bylo by potřeba výchozí texty Klímových pamětí důkladněji přehlédnout –, neboť další závěry by bylo možné formulovat jen tehdy, kdy bychom prostřednictvím aparátu edice Klímových pamětí měli přesnou představu o tom, co editoři s textem vlastně udělali.

Edice Klímových pamětí otevírá nově založenou ediční řadu EGO, která se chce stát platformou pro vydávání odborně připravených ego-dokumentů, tedy pamětí, korespondence a deníků. Za úroveň ediční přípravy, hloubku odborného komentáře a přirozeně i za náplň knižnice odpovídá patnáctičlenná ediční rada, v níž se setkáme se jmény zkušených historiků i editorů. Náplň rady slibuje také mnoho zajímavého, následovat budou svazky, jež by měly přinést materiály československých a polských poradců k průběhu mírové konference v Paříži v roce 1919 a deníky manželů Benešových z období první světové války.